

Könyvismertetés

Jézus, az Újszövetség és a kereszténység

Sárdy Péter: Jézus kincse emberek kezében
Elpídia Kiadó, Budapest 2001, 307 o.

Sárdy Péter célja nem az „igazi”, hanem a „valódi” Jézus és tanításának bemutatása. A két kifejezés közötti különbséget – bár többnyire azonos jelentésű szóként használják őket – úgy értem, hogy nem az elméletileg szabatosan adatolt Jézust mutatja be hitelesnek bizonyítható mondásaival (vajon nem lehetetlen vállalkozás ez?), hanem *a tényleg volt, megfogható, követhető Jézus érdekli*, természetesen nem korhoz-helyhez kötött, olykor különnek tűnő szokásaival, hanem érzületében és erkölcsi magatartásában. Célja eléréséhez a szerzőnek elmélyedt tudományos munkára volt szüksége. Műve olvastán érezhetjük: nemcsak a felületen járkal, vagy a tényektől elrugaszkodva jámborkodik.

A napjainkban különféle keresztény felekezetek által közvetített Jézus (Krisztus)-kép egészében ikonyszerű, nem hiteles; formálódása több évszázad értelmezésének, magyarázkodásoknak, beleolvasásoknak, ideológiai torzításoknak volt kitéve, mígnem dogmatikussá merevült. A kialakult hagyományok, amelyekben Jézus megjelenik, ugyancsak viszonylagosak; megmutatják, de még inkább eltakarják őt és tanítását.

A szerző célja tehát az volt, hogy *megvizsgálja, felülbírálja a források*. Ezzel párhuzamosan azonban dióhéjban teljes újszövetségi bevezetést, ha tetszik: *újszövetségi irodalomtörténetet* is kapunk. A könyv egyik tanulságaképpen túljuthatunk azon a naiv szemléleten, hogy a Szentírásban rögzített minden szót betű szerint szentnek vegyünk.

Jóllehet hasonló munkák jelentek meg már magyarul is, a nem szakképzett, de általános műveltségű érdeklődők számára ez a könyv különösen használható, mivel egyrészt tudományos háttérrel és könnyen érthetően közöl megbízható ismereteket, másrészt köntörfalazás nélkül írja meg megalapozottan kritikus véleményét, mellőzve még a burkoltan apologetikus szándékot is. Vagyis Sárdy Péter tiszta szívű, biblikus szóval igaz férfi.

Ami az érzékeny, világnézeti fogékony, kereső egyén számára a leglényegesebb a műben: **az istenkép tisztázása**. Gondolkodásunk, vallásos érzésvilágunk, viselkedésünk meghatározója ez. A szerző csekély egyszerűsítéssel szembeállítja Jézus gondolkodását Pál apostoléval, más-ként: a jézusi istenképet az archaikus-ószövetségi-pogány képzetrel, és e szerint csoportosítja a további újszövetségi írókat. Remek megfogalmazása Istenről: *anyai-atyai*. Mer beszélni a patriarchális ókorban (de még az újkorban, sőt a legújabb korban is) elfojtott „női elemről” is. Ennek az elfojtásnak lett következménye a szorongást keltő, torz istenfogalom – s ebből fakad azután a neurotikus vallásosság és sok jó szándékú hívő szerencsétlen sorsa.

Meglátszik Sárdy *biblikus tudása*: nem arra törekszik (a már idejétmúlt elv szerint), hogy az összes szentírási szövegeket – azok ellentmondó részeleteivel – „egyeztesse”, hanem hogy ízekre szedve mérlegelje akár a mondatrészeket is. Nagyon szimpatikus az anyagkezelésben megmutatkozó *lélektani érzeke*: amint írja, a Szentírás szavai mögött bonyolult lelkű emberek bújnak meg, és szavaikat ugyanilyen emberek fogadják be. Pszichológiája eklektikus, de észrevehető benne Carl Gustav Jung dominanciája.

Visszatérve **Pál** alakjára – eredeti írásai alapján őt lehet a leginkább kikapintani az Újszövetségben –, a szerző kimutatja, hogy mennyire *nem volt képes túllépni korábbi önmagán*. Sajnos damaszkuszi fordulata után is tovább hurcolta a törvényért rajongó, ószövetségi és egyben hellenista lelkületét, amivel ugyan felszította saját buzgalmát, de ez nemcsak jó, hanem rossz értelemben is determinálta a kereszténység további fejlődését. Nem véletlen, hogy komoly gondolkodók – közöttük Nietzsche is – Pál apostolt tekintették a kereszténység igazi alapítójának, ami ugyan nem teljesen igaz, azonban „van benne valami”.

Pál kétségkívül nagy tehetségű és képzett ember volt – bár képzettsége csaknem kizárólag a makkabeusi kor utáni farizeusi vallásosságra, az ószövetségi Bibliára és (talán) a gamálieli hagyományra vonatkozik. Gyermekségét (a legjelentősebb életszakasz a nevelésben!) Kisázsiaiban töltötte, és mint diaszpórahívő – ha fenntartásokkal is, de – kénytelen-kelletlen érintkezett a hellenizmus kultúrájával. Anyanyelve nem az arám, hanem a koiné görög lehetett, viszont a klasszikus auktorokban nem mélyedt el (kérdés, hogy az Apostolok cselekedetei által neki tulajdonított idézetek nem legendás mozzanatok-e) – szellemük ellen küzdenie kellett, ha nem akart elidegenedni szigorú vallásától.

Ez lovalta bele a *Betű fanatizmusába*. Benne ez nem egy könyv kiiktatható tudásanyaga lett, hanem lélektani komplexussá vált (ld. Jung), de még Alfred Adler értelmében vett kompenzációvá is (vö. kisebbségi sorsa mellett jelentéktelen természetét és betegeskedéseit). Nem csoda, hogy ezzel a problémával ellenkező előjellel ugyan, de tovább küzdött és kínlódott élete végéig. Hibái, szeretetlenségei ellenére jóhiszeműnek kell tartanunk őt. Pszichéje talajából nőtt ki térítő-írói-szervezői munkássága, amely rányomta bélyegét még a jóval későbbi, nagyegyházzá növekedett gyülekezetek fejlődésére is.

Minthogy Pál a „földi Jézussal” nem találkozott, csak a „mennyei Krisztussal”, a Jézus-mozgalommal szembesülve teljesen *a saját „megtért” szíve szerinti kereszténységet formált ki*; helyet kapott abban Jézus örök értékű tanítása is – a kereszténység gyakran elmosódott sajátossága –, azonban saját, meg nem gyógyult lelkének lecsapódása is. Könyvünk szerzője nem kisebbíti Pál érdemeit a kereszténység ókori, pogány világbelel elfogadásában, elterjedésében, ám hangsúlyozottan – és jogosan! – részletezi egyoldalúságait, elfogultságát, s remekül elemzi ambivalens lényét és szerepét.

Valamivel rövidebbre fogva foglalkozik Sárdy a János-evangéliummal és a Pál után sorakozó *újszövetségi írással*, de azért következetesen szembesíti őket Jézusnak a könyv elején leírt szellemiségével. A *zsinatok* tevékenységére – ami dogmatörténeti irányban bővítené az anyagot – nem tér ki, s talán kár ezért. Az első évezredben dogmaival a római jogba és államapparátusba fagyott, monarchikus szerkezetű kereszténységnek te-

remtek ugyan üdítő epizódjai a nyugati középkorban (ferences mozgalom, misztikusok, beginák, devotio moderna stb.), de az egyház lényegében hatalmi intézménnyé vált. A szerző nem részletezi a történelmi folyamatokat – ez igazában nem is kitűzött feladata –, ám a *fejleményeket és végeredményeket szóvá teszi* anélkül, hogy dogmaellenes hadakozást vagy strukturális forradalmat kezdeményezne. Mindvégig szelíden érvel.

A „megvalósult kereszténység” nem tévesztendő össze Isten Országával: ahhoz, hogy oda beléphessünk, pótolhatatlan az egyéni erőfeszítés és az el nem altatott lelkiismeret.

H. F.

A könyv megrendelhető (a postaköltséget is tartalmazó) 1200,- Ft belföldi postautalványon történő befizetésével az Elpidia Kiadó címén: 2120 Dunakeszi, Berzsenyi u. 5/c.

Rendhagyó recenzió

Törvénytéljesítés – viszontszeretetből

Farkas József: Tíz segítség az emberréválás útján
Igehirdetések a Tízparancsolatról
Somhegyi Kiadó, Velence 2000, 79 o.

Az elmúlt év karácsonyának egyik jeles ajándékként vehettük kezünkbe Farkas József könyvecskéjét. Kevésnek adatik meg az a gyönyörűséges halál, amellyel egy évvel korábban a mennyei Édesanya hazavitte rivaldafényben nem éppen úszkáló lelkészét, de ezzel is mintha igazolni kívánta volna a „hivatalos, fő vonaltól” eltérő nézeteit, teológiai önképését, ami gyermekei kíváncsisággal és ugyanakkor a *jó* Isten, illetve Jézus iránti határtalan bizalommal jellemezhető.

A könyv alcíme: Igehirdetések a Tízparancsolatról, de természetesen – ahogyan Jóska bácsitól megszokhattuk – egészen mást és máshogyan taglal, mint ahogy várnánk. Elmondja, hogy tizennyolc évnyi igehirdetése során tudatosan kerülte, hogy a Tízparancsolatról prédikáljon, mert a kereszténység nem a törvény, hanem a kegyelem vallása. A könyv tanúsága szerint nem abban áll az üdvösség, hogy összekapva magunkat, teljesítjük a törvényt a tőlünk telő mértékben, s a különbséget Isten irgalmára bízuk. Nem, hiszen a törvény is így kezdődik: „Én vagyok..., aki kihoztalak Egyiptomból.” Tehát Isten cselekszik előbb, s erre várja választott népe válaszát.

Amikor valaki megérti, megéli Isten szeretetét, amely Jézusban, életáldozatában testesült meg, akkor a viszontszeretet, az elragadtatás keresteti vele annak szándékát, aki a törvényt adta – állítja a Szerző. Hogy a törvény betöltését Isten szabadító kezdeményezése és szövetségi ígérete garantálja és teszi elérhetővé, legyen szabad egy sok évvel ezelőtti istentiszteletre emlékezni bizonyosságul. Akkor és ott a lelkész, aki az ószövetségi teológia professzora volt, azt a meghökkenítő újdonságot tárta a gyülekezet elé, hogy a Tízparancsolat, a tíz Ige (Farkas József is inkább így fogalmaz) valójában Isten tíz ígérete: „Én vagyok a te Urad, Istened, ne legyenek más isteneid... Ha velem jársz, nem fogsz ölni, hazudni, nem kívánod a másét és így tovább.”

Hadd idézzek röviden Jóska bácsi könyvéből: „Bizonyos személyes tapasztalatok alapján azt állítom, hogy az indul el igazán az emberréválás útján, aki ezen az úton a kétségbeesésig érkezik el. *Akarom és nem tudom.* Aki ide nem érkezik el, aki ennél olcsóbban megússza a vallást, a morált, az álutakon bukdácsol.”

Pál apostol is erről beszél a Rómaiakhoz írott levelében: „Bár a jót szeretném tenni, de a rosszra vagyok kész. Én szerencsétlen ember! Ki szabádít meg e halálra szánt testtől?”

Majd következik az evangélium: „Hála legyen Istennek, Jézus Krisztus, ami Urunk által!” (Róm 7,21-25; Békés-Dalos ford.).

Tehát az elragadtatás mozgósítja odaadottságunkat, és Szentlelke által Isten alkalmassá is tesz minket a Neki tetsző életre. Óáltala, Óvele és Óbenne – mondja a miseliturgia. „Nálam nélkül semmit sem tehettek” – mondja Jézus.

Ahogy a karizmatikus-pünkösdi terminológia mondaná: a hitélet lényege, hogy a Törvény tükrében ráébredjünk Jézusra szorultságunk, bűnösségünk tudatára, életünk átadásával a szívünkbe fogadjuk őt mint személyes Megváltónkat, s az ő erejében lehetünk aztán keresztények.

Ehhez kapunk tíz segítséget Farkas József könyvében; mert hiszen nem-személyválogató mennyei Édesatyánk, bár talán különböző eszközökkel, de mindannyiunkat egyformán üdvösségre hív – az emberréválás útján.

Mihálovics Zoltán

A könyv megrendelhető a Somhegyi Kiadó címén: 2481 Velence, Gárdonyi u. 40. Részletesebb ismertetésére még visszatérünk.